

משה חיים פלח

בענין הואיל ואישתרי אישתרי

לידחי כגון זה בטמאה צאין עמו בטמאה אפי' בטומאה דאורייתא דהכא והכא כבוד הצריות הוא כו' יעו"ש, ואם איתא דכוונתו דכה"ג לא נאמר עיקר האיסור כלל מאי קשיא ליה, ולכאורה מבואר דמודה הרמב"ן דהוי דין היתר, אלא דכיון דההיתר נאמר בעיקר הפרשה לא חשיב דחיה ולא מצנין למילף מיניה לעלמא, ומעתה נישא דשייך בזה דינא דהואיל ואישתרי אישתרי.

עוד תמה הקוה"ע (ס"ב וס"ג א"ת סק"מ) דצדרי הרשב"א (מ"א ב) דלמ"ד יבמה שנאסרה והותרה וזורה והותרה תחזור להיתירה הראשון היינו להיתירה ולא לזיקתה, דנהי דלא הדרא לזיקתה מ"מ איסור אשת אח דהותר תו לא הדר וכדאמר רבי יוחנן (ג' י) מי איכא מידי כו', ונקט הקוה"ע דכיון דחזינן דהיתר הוי אף היכא דבטלה מנזות יבום, ע"כ דבמקום יבום לא נאמר עיקר איסור אשת אח, דאם איתא דאינו אלא מדין דחיה א"כ כשבטלה המנזה בטל ההיתר, וככלאם צ"ע דאף לר"ת דהוי הותרה מ"מ כל דבטלה המנזה מן הבגד בטל ההיתר.

ומעתה תמה הקוה"ע היאך שייך בזה דין הואיל ואישתרי אישתרי [והנה הקוה"ע (ס"ב וס"ג א"ת סק"מ)] זידד שם דכל דצרי הרשב"א אינס אלא לרבנן אף לאבא שאול ע"כ לא הותר איסור אשת אח לגמרי דא"כ אמאי איכא איסור בזה שלא לשם מנזה, ויש שתי' עפ"ז דהא הכא חזינן ליישב צרייתא דעליה דקתני בה מן החליצה ומן היבום דמהך לישנא דייקנין (ב' ב) דאתי כאבא שאול דמנזות חליצה קודמת למנזות יבום, אף כבר עמדו דהרי הרשב"א כתב כן לרבי יוחנן (ג' י) דמי איכא מידי כו' והרי רבי יוחנן גופיה סבר בכתובות (ד' ב) כאבא שאול, וע"כ כדזידד עוד הקוה"ע (ס"ב) דס"ל להרשב"א

מהו דתימא הואיל ואישתרי אישתרי כו' ואמר עולא מה טעם הואיל והותר לזרעתו הותר לקרויו מי דמי לדעולא תינח היכא דנשא מת ואחר כך נשא חי דמגו דאישתרי איסור אשת אח אישתרי נמי איסור אשות אשה אלא נשא חי ואח"כ נשא מת איסור אשות אשה קדים ואפי' נשא מת נמי תינח היכא דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי דחזיא ליה דביני ביני אלא נשא מת ולא מת ואחר כך נשא חי לא איחזיא ליה כלל מי לא מודי עולא שאם ראה קרי צליל שמיני שאין מכניס ידיו לצהונות שלא יאב בשעה שהיא ראויה להביא בה קרבן אלא כי איצטרריך עליה היכא דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי.

והנה הרמב"ן בתורת האדם (ענין הכהנים) כתב דעשה דיבמה לגבי לאו דאשת אח לא מיקרי דיחוי דהא ליתיה אלא בהכי וערות אשת אחיך לא תגלה אלא במקום שיש בניס ודימה להיתר טומאת כהנים במת מנזה דלא הוי דחיה ולהכי לא ילפי' מיניה לעלמא דכבוד הצריות דוחה לא תעשה דאורייתא יעו"ש, ובקובץ הערות (ס"ב וס"ג א"ת סק"מ) נקט בכוונתו דהיתר אשת אח לא הוי דין היתר כלל, אלא דאיסור אשת אח לא נאמר כלל במקום יבום ודימה הקובץ הערות הך היתר לא להיתר חלב חיה, אף תמה הקוה"ע מהא דס"ד בסוגין דאמרין בזה הואיל ואישתרי אישתרי, ואי אינו דין היתר כלל, אלא דלא נאמר עיקר איסור אשת אח במקום יבום, ודאי דלא שייך לדון בזה הואיל ואישתרי אישתרי.

אולם יעוין ברמב"ן בתורת האדם שם דאחר דצריא דכיון דמת מנזה ל"ה דחיה לא ילפי' מיניה לעלמא דכבוד הצריות דוחה לא תעשה דאורייתא חזר והקשה וז"ל ואם תאמר לא תעשה דטומאה מיהת

לאבא שאל מדרבנן קאמר וכן נראה באמת במשׁו' הרשב"א (ח"א סי' אף קסה).

אולם צעיקר מה דנקט הקוה"ע דעת הרשב"א בגדר הימור אשת אח, דעיקר איסור אשת אח לא נאמר במקום יבום, ולהכי אף כשצטלה המנוה לא הדרא לאיסורה, ככר עמדו מדצברי הרשב"א בסוגין (ח"א ד"ה רבא אמר) דהקשה כקושית תוס' (ג) דגילף מיבום דצכל התורה כולה עשה דוחה לא תעשה שיש צו כרת צחד איסורא [ובאמת מדצברי הרשב"א בצ"ה (ח) ג] נראה דנקט דק"ל דעשה דוחה לא תעשה שיש צו כרת, יעו"ש דהוכיח מהא דאיתא בצולין (פג) דהשוחט לחולה בשבת אינו מכסה עד הערב דכל דאפשר לאחר זמן חשיב אפשר לקיים שניהם ויעו"ש בג' המגיה דפד"ר] וז"ל הרשב"א בסוגין רבא אמר ערוה לא צריכה קרא דאין עשה דוחה לא תעשה שיש צו כרת, תמיהא לי אמאי לא גילף מאשת אח גופה דאתי עשה דחיי לאו שיש צו כרת, ומיהו אשמעתין לא קשיא לי מאי קשיא להו מנא לן דאתי עשה דחיי לא תעשה שיש צו כרת דאצטרך עליה למיסר ולא אמרי סד"א גילף מאשת אח גופה דהא איתנן למילף מינה הכין לעיל ודחין מי דמי התם חדא איסורא הכא תרי איסורי אצל לרבא דקא כייל ואמר דאין עשה דוחה לא תעשה שיש צו כרת ואפי' צחדא איסורא קשיא לי, וז"ל דשאני

יצמה דאי אפשר בלא הכי ועיקר מנוהה דחיה עכ"ל, הרי מצואר דצברי הרשב"א דיקוד היתרא דאשת אח ליבום הוי מדין דחיה, אלא דלא ילפי' מיניה לעלמא דעשה דוחה לא תעשה שיש צו כרת משום דשאני מנוה יבום דעיקר מנוהה דחיה, וכעין תירוך התוס' דשאני אשת אח דמנווהו בכך^א.

ונתבאר לעיל לדון דצברי הרשב"א, דהנה כתב הרמב"ן (נד) וז"ל הא דאמר רב הונא רמו ליצמה בחיי בעלה מן התורה מנין, קשיא לי הא הכל היו בכלל איסור אשת אח כשפרט לך הכתוב אשת אח שאין לה בנים לאחר מיתת בעלה דשריא ומנוה הא שאר כל הנשים כדקיימן קיימן, דאי לא תימא הכי אלא אילוניות ואשת אחיו שלא היה בעולמו נימא דשריין אף על גב דפטרניהו רחמנא מיבום, ואיכא למימר כשפרט לך הכתוב אשת אח שאין לה בנים לאחר מיתת בעלה דמנוה, גלי שאין בכלל איסור אלא אשת אח במקום דליכא זד יבום דהיינו יש לה בנים בחיי בעלה, אצל אין לה בנים אפילו בחיי בעלה כיון שאילו עמדה אצלו סופה להתיבס מתחילה לא חל עליה שם אשת אח כלל עכ"ל, וצריך ביאור לכאורה אמאי גרושת אחיו חשיבא דיש בה זד יבום, ומצואר בלשון הרמב"ן דהיינו טעמא משום ד"אילו עמדה אצלו סופה להתיבס מתחילה לא חל עליה שם אשת אח כלל"

^א **והנה** דצברי התוס' מצואר דמה"ט נמי לא מצינן למילף דעשה יבום ידחה לא תעשה דאחות אשה והא דפרכי' דחייית אחות אשה מאשת אח לאו בצמה מצינו קאמר אלא מעיקרא פריך מכא סברא דהואיל ואישתרי, אף דצברי הרשב"א הרי מצואר דפרכי' דגילף צמה מצינו, ותמיהו דהרי מצואר דצברי הרשב"א דלא מצינן למילף מאשת אח משום דמנוהו בכך, והיאך פרכי' דגילף לאחות אשה. ולכאורה היה נראה כזווגת הרשב"א דכיון דמנוה יבום לעולם הויא דחיה לא תעשה שיש צו כרת, שוב במקום זה אית לן למילף דעשה דוחה כל לא תעשה שיש צו כרת, כיון דכבר נאמר בהך מנוה דין דחיה אף בל"ת שיב"כ [ויעוין בקוה"ע (פ"י ח"א סק"ב) דביאר דצרי הירושלמי (פ"ב ד' דלה הו' בחפס) קידושין לח"ה י"ג] דאין עשה שקודם הדיבור דוחה לא תעשה שאחר הדיבור, משום דגדר עד"ל דמעיקרא ניתן העשה לקיימו גם במקום לא תעשה יעו"ש, ועד"ז יש לומר הכא דכיון דמנוה יבום מנוהה דחיה לא תעשה שיש צו כרת ניתנה אית לן למילף צמה מצינו דניתנה הך מנוה לקיימה אף במקום לא תעשה שיש צו כרת דאחו"א] מיהו יעוין בהמשך דצברי הרשב"א שם אחר דתירך דשאני אשת אח דמנוהה דחיה דתמה וז"ל וא"ת א"כ מאי קשיא לעיל דרב אחא מדפתי כלבו עריות אקשינהו לאשת אח דלמא לא אפשר דלא דמו לה דשאני התם דעיקר מנוהה דחיה וזי אפשר בלא הכין וכי אהדר ליה רבינא קולא וחומרא לחומרא מקשינן א"י תרי איסורי מחדא איסורא לא גמרין אמאי לא אהדר ליה שאני התם דעיקר מנוהה דחיה, י"ל דאה"י אלא דעדיפא מינה קא מתרך ליה כן נראה לי עכ"ל, ומצואר דאף במקום יבום לא חשיב מנוהה דחיה אלא כלפי איסור אשת אח ולא כלפי אחות אשה, וז"ל דה"נ לעיל דפרכי' דגילף אחות אשה צמה מצינו מאשת אח הוי מצי לשנויי הכא אלא דעדיפא מיניה משני, וכדתירך הרשב"א אהיקשא דצרי יונה.

עדל"ת חייל דין הותרה [וע"ד שיטת רבנו תם בכלאים
צ"י"ת] וכיון דהותר האיסור אחר מיתה, אף דפקעה
המנזרה א"ל דיחזור ויאסר, ולא דמי לכלאים צ"י"ת
דאי נתצטלה המנזרה הדר האיסור, דהתם סיבת
האיסור איתא בכל שעה ושעה מחמת השתא, ולהכי כל
דצטלה המנזרה הדר האיסור, משא"כ באיסור אשת אח
דסיבת האיסור אינה אלא מחיים, אלא דאיסורא לא
פקע בכדי, אך כל דחייל ביה היתירא דעדל"ת, שוב אי
אפשר דיחזור ויאסר, כיון דהשתא לימא לסיבת
האיסור.

ומצתה יש לצבא הא דשייך הכא דין הואיל ואישתרי
אישתרי, דהרי יסוד ההיתר הוי מדין
עדל"ת, ונמצא דאיכא דין מתיר כל שעה ושעה מכח
מנזת היבוס דהשתא, ונהי דבאמת מכח זה פקע
איסור אשת אח, ושוב אין צריך להך מתיר, אך מ"מ
עגס המתיר קיים, ואף לו יזוייר דהוי דר איסור
אשת אח היה צו הך דין מתיר והיה חוזר וניתר, וא"כ
שפיר שייך בזה דין הואיל ואישתרי אישתרי [דיסוד
דין הואיל ואישתרי אישתרי אינו דכיון דחייל היתר
באיסור אחד חייל היתר אף באיסור האחר, אלא יסוד
הדין דהמתיר דהך איסורא מהני להתיר אף אידך
איסורא, ולהכי אף במקום דהך איסורא פקע לגמרי,
מ"מ כיון דעגס המתיר אכתי קיים ובכחו להתיר,
מהני להתיר אף אידך איסורא].

עוד נראה לדון ביישוב דברי הרשב"א, דהנה בעיקר
דין הואיל ואישתרי אישתרי מבואר בסוגין דלא
אמרינן הכי אלא היכא דקדם היתר, ובקוה"ע (סי"ה
סק"ח) ביאר בתרי אנפי, הא' דלא מהני דין הואיל
ואישתרי להתיר איסור שכבר חל אלא רק למנוע איסור
דלא יחול יעו"ש וכן נראה לכאורה מדברי רש"י
וכדלהלן.

ונראה ביאור הדברים, דיסוד דין הואיל ואישתרי
אישתרי הוי כלפי סיבת האיסור, וכבר
נתבאר דאיכא כללא דאיסורא דחייל לא פקע בכדי
ואף היכא דפקעה סיבת האיסור, ומעתה כיון דדין

והיינו דבאמת אחר הגירושין תו ליכא נד יבוס, אלא
דא"ל דיחול איסור אשת אח אלא קודם גירושין,
וביאורה"ד נראה ע"פ מה דל"דדו האחרו' דלעולם
יסוד איסור קרובות אינו אלא בזמן האישות, והא
דאסירי אף אחר גירושין ומיתה היינו משום דאיסורא
לא פקע בכדי, אך הכא דזומן האישות לא נאסרה, א"ל
דתהא תחילת חלות האיסור לאחר מיתה.

ויעוין צערוך לנר (טו ג) דל"דד לדקדק מלשון רש"י
התם דס"ל דנת אשתו שנולדה אחר גירושין
שריא ויעוין צאחרו', ויש לצבא ע"ד הנ"ל דהא דנת
אשתו אסירא אחר גירושין היינו משום דכבר נאסרה
ואיסורא לא פקע בכדי אך שנולדה אחר גירושין הא
מעולם לא נאסרה [מיהו התם יתכן לצבא באופ"א,
דאף אי יסוד האיסור משום דכל שנולדה מאשתו אית
לה שם בת אשתו לעולם ואף אחר גירושין, אך כל
דנולדה אחר גירושין ל"ל שם בת אשתו כלל].

ובחולין פרק גיד הנשה (טו ג) משמע דכיון דאין
איסור חל על איסור ליכא איסור גיד הנשה
במוקדשין ואף לאחר שמיטה וזריקה דפקע איסור
מוקדשין, ותמהו תוס' שם דמאי שנא מהא דאמרינן
לקמן דפרק ארבעה אחין (טו ג) דאיסור אחות אשה
מיתלא תלי וקאי אי פקע אשת אח אחתי אחות אשה וחייל
וה"כ ניפקע איסור מוקדשין יחול איסור גיד, ומירנא
תוס' דבעינן שיחול מחיים איסור גיד דומיא דיעקב
שנשה לו גידו מחיים יעו"ש, ונראה ביאור הדברים,
דעיקר איסור גיד אינו אלא מחיים דומיא דיעקב,
אלא דהיכא דנאסר מחיים אף אחר שמיטה לא פקע
איסורא בכדי, אך הכא דמחיים לא חייל משום דאין
איסור חל על איסור, א"ל דתהא תחילת חלות האיסור
לאחר שמיטה, דהשתא לימא לסיבת האיסור.

ומצתה יש לדון בביאור דברי הרשב"א (מח ט)
דלעולם היתר אשת אח יסודו מדין עשה
דוחה לא תעשה וכדמשמע מדברי הרשב"א (ח ט)
דדקשה דנילף מהכא דעשה דוחה לא תעשה שיש בו
כרת ומי' דשאני הכא דמנזתה דכחיה, אלא דמכח דין

צכה"ג לא אמרינן הואיל ואישתרי, דאדרבה נימא
הואיל ואיתסר איתסר.

אך לכאורה יל"ע דאם איתא דכל היכא דחילי
שניהם צבת אחת לא אמרינן הואיל ואישתרי, דהא
לכאורה ל"ש דין הואיל ואישתרי אלא אי סיצת היתר
קיימת כל שעה, ואף בשעת חלות האיסור השני,
דאמרינן דהך דין מתיר מהני להתיר אף איסורא
אחרניא, ולכאורה צוה לעולם הוי צבת אחת, דהרי
היתרא דאתמול אינו אלא לאתמול, והא דאיכא היתר
השתא אינו אלא מחמת המתיר דהשתא, והשתא חילי
תרוויהו צבת אחת.

ולכאורה ע"כ חזינן דאף אי היתר אשת אח הוי דין
מתיר, מ"מ אין הגדר דכל שעה ושעה
חילי דין היתר מחמת השתא, אלא מעיקרא חילי דין
היתר לעולם, ולהכי חשיב כקדם היתר.

ומעתה יש לדון ליישב קושיות הקובץ הערות, דכיון
דחזינן דהיתר אשת אח הוי אף אחר דפקעה
המזוה ע"כ דפקעה כל סיצת האיסור וא"כ היאך שייך
צוה הואיל ואישתרי, ד"ל דצאמת היתר אשת אח אינו
אלא דין מתיר ולא פקעה ע"כ סיצת האיסור, והא
דמותרת אף אחר דפקעה המזוה היינו משום
דמעיקרא חילי היתר לעולם, ולהכי לא פקע היתר
אף היכא דפקעה המזוה.

מיהו צעיקר הקושיא, דאי היתר אשת אח מתחדש כל
שעה, א"כ לעולם הוי כחילי צבת אחת, הנה
כע"ז יש לתמוה לכאורה צדין אין איסור חל על
איסור, דהנה יעוין בקובץ הערות (סי' פ"ב סק"א) דציאר
דנדה וחלב ודם אינם אסורין משום דנאסרו מעיקרא
לעולם אלא דכל שעה ושעה איסורן מחמת השתא,
דהשתא הויא נדה והוי חלב ודם [ויעו"ש מש"כ לכאור
עפ"ז דברי התוס' (ב' ד) לייכא דין נאסרה צנדה]
ולכאורה צ"ב א"כ אמאי לענין דינא דאין איסור חל על
איסור חשיב דקדמי, ולא חילי איסור אחר על איסור
נדה ועל איסור חלב, והא לעולם הוי צבת אחת,

הואיל ואישתרי אישתרי ל"ש אלא כלפי סיצת האיסור,
א"כ נהי דסיצת האיסור בטלה, אך הך דין איסור
דחילי בפועל ונאסר לעולם מכה סיצת האיסור לא בטל
[והנה מעיקרא ס"ד דאף היכא דחילי האיסור אמרינן
הואיל ואישתרי, אך דוקא היכא דקדים איסור אשת
אח, וצ"ב גדר הדברים, ולהג"ל יתכן לדון לצאר, דהרי
הא דחילי איסור אחות אשה על איסור אשת אח ולא
אמרינן אין איסור חל על איסור היינו משום דאיסור
אחות אשה הוי איסור כולל דמיגו דחילי על שאר
אחיות חילי נמי עליה, ויל"ד דהך מיגו אינו אלא כלפי
ע"כ האיסור דצוה חשיב חדא איסורא ושייך מיגו, אך
כלפי הך דינא דחילי איסור לעולם באופן דאינו תלוי
עוד בסיצת האיסור, י"ל דל"ש הך מיגו דצוה ליכא
שייכות בין איסור האחת לצורתה, ולהכי ס"ד
דצכה"ג שייך הואיל ואישתרי אף דכבר חילי האיסור
בפועל ואכמ"ל].

אך עוד כתב הקוה"ע שם לצאר גדר הדבר [הא דלא
אמרינן הואיל ואישתרי אלא בקדם ההיתר]
משום דהיכא דקדם האיסור אמרינן איפכא דהואיל
ואיתסר איתסר ולא חילי אף היתר אשת אח, ויעוין
בריטב"א דציאר וז"ל מנא תיתי דלימא הואיל ואשתרי
אשתרי אדרבה אמרינן דכיון דנוסף ציה איסור קודם
היתר הראשון דלא לישתרי כלל עכ"ל [אולם רש"י כתב
וז"ל אלא נשא החי אשתו תחילה ועמדה עליו באיסור
אחות אשה ואח"כ נשאה אחיו המת וניתוסף איסור
אשת אח איסור אחות אשה קדים ואף על גב דהותר
איסור אחרון עומד ראשון במקומו עכ"ל, ומבואר
דאף בקדם האיסור שפיר חילי היתר אשת אח, אלא
דאיסור אחות אשה הוא דלא הותר צכה"ג, ונראה
לכאורה כדרך הא'].

וכתב הקובץ הערות שם דנפק"מ בין הני צ' דרכים
היכא דחלו שניהם צבת אחת, דלדרך קמא
דהואיל ואישתרי לא מהני אלא להפקיע איסורא דחילי
אף צכה"ג אמרינן הואיל ואישתרי, אך לדרך הב'

דאיסורא דאתמול אזל ליה, ומה דאסירי היינו מחמת השתא, והשתא חיילי צ' האיסורין כחד.

וייעוין בשערי ישר (ש"ה פ"י) דציאר וז"ל מה דאיתא בש"ס לענין אין איסור חל על איסור ובצת אחת חלים שניהם, והנה נקטינן דבתחילת הכנסת יום השבת או יוה"כ חל הדין על כל יום השבת ויוה"כ, ואם נדון לענין איסור שחל בצמנע השבת אמרינן דאין האיסור החדש חל על איסור שבת הקדום, אף דצאמת האיסור שהוא מחמת גרמת שבת הוא איסור זמני שכל רגע של שבת גורמת הדין, דמה שאסור בצמנע היום לעשות מלאכה הוא רק מחמת זמן ההוא שעכשיו הוא שבת ולא מחמת זמן הקדום, והיה ראוי לומר דבשעה שצריך לחול האיסור השני הוא איסור בצת אחת עם איסור שבת, ובאמת נקטינן דאיסור שבת קודם שכבר חל האיסור על כל יום השבת זה, ולא על שבת אחר, דכל שהדין נהוג מעכשיו על איזה זמן בלי הפסק השבועין שעכשיו כבר חל על משך הזמן שימשך בלי הפסק, ורק על זמן של שבת שני תהיה חליות חדשה עכ"ל, ויעו"ש שכתב דכלל הוא בכל התורה כולה [וציאר עפ"ז דינא דקס דינא (לקמן לו ב) וע"פ דרכו דיסוד הדין דמכח הספק זוכה וזכיה ודאית מדין המוציא מחזירו עליו הראיה, ואף דאלל השני איכא ממ"מ, מ"מ השיב זוכה הראשון מעיקרא לכל זמן הספק, ואף דכל שעה ושעה שהספק עומד הוא הגורם דין הזכיה, מ"מ השבועין כאילו זכה מעיקרא לכל המשך הזמן יעו"ש ככ"ד].

ומעתה ה"נ יש לומר דאף אי היתר אשת אח מתחדש כל שעה מחמת מצות היבום, מ"מ השיב דאיהו קדים לענין הואיל ואישתרי כיון דהוא דבר הנמשך בלא הפסק, וכדחזינן לענין איסורין.

מיהו בעיקר הקושיא גבי אין איסור חל על איסור, יש לומר דאף אי חלב ודם אסורין כל שעה מחמת השתא, מ"מ מלבד זה איכא דינא דכיון דחייל האיסור נאסר לעולם ובעי מתיר וכנ"ל, ולהכי השיבי בקדמי.

ולענין איסור גדה הא צפרק הצא על יבמתו (נד ב) אמר עולא מנין להעראה מן התורה שנאמר ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה את מקורה הערה מכאן להעראה מן התורה אשכחן גדה שאר עריות מנין וכ"ת נילף מנדה כו' אלא תיתי מנדה ואשת אח דמאי פרכת מתקיף לה רב אחא צריה דרב איקא מה לנדה ואשת אח שכן אין להם היתר בחיי אוסרן תאמר בצאת איש שכן יש לה היתר בחיי אוסרה, אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא אטו גדה ואשת אח בחיי אוסרן הוא דאין להם היתר אבל לאחר מכאן יש להם היתר, גדה ציומי תליא מילתא אשת אח צבניא תליא רחמנא, אלא פריך הכי מה לנדה ואשת אח שכן אין אוסרן מתירן תאמר בצאת איש שאוסרה מתירה כו', ופירש רש"י וז"ל אין להם היתר בחיי אוסרן כל זמן שהדם חי והיא שופעת וכן אשת אח אין היתר בחיי אחיו שאפילו הוא מגרשה אסורה לזה אשת איש יש לה היתר בחייו על ידי גט, גדה ציומי תליא מילתא אפי' אם מת האוסרה שפסקה דם צראייה ראשונה אסורה כל שבעה עכ"ל, ומבואר דצבני הגמ', דעיקר האוסר דנדה אינו אלא בשעת ראיית הדם, אלא דאע"פ שפסק הדם ו"מת" האוסרה לא פקע איסורה, דציומי וטבילה תלי רחמנא.

ולכאורה חזינן דאיסור גדה אינו משום דכעת הוא גדה, דצאמת אחר דפסק הדם פקע הימנה שם גדה, אלא דאסרתה תורה עד לאחר יומי וטבילה, וכשם דאשת איש מסבירא היא אסירא אף לאחר מיתת הבעל דומיא דשאר איסורי קרובות, אלא דילפי' מקרא (קדושין יג ב) דמיתת הבעל היא דבר המתיר דומיא דגט.

ויתכן ללהכי העמיד הגרש"ש הקושיא משבת ויוה"כ, ונקט דבהנך איסורי דתלו בזמן ל"ש הך דינא דכיון דנאסר נאסר לעולם ובעי מתיר, אך גס צוה יש לומר דנהי דכל שעה ושעה הוי אוסר, אך מ"מ איכא נמי דינא דבתחיל היום נאסר כל היום, אלא דמ"מ יתכן דצוה לא בעינן דין מתיר כיון דתחילת

האיסור הוי מעיקרא לזמן, אך מ"מ כלפי משך הזמן י"ל דחייל האיסור מתחילת היום.

ובעל המאור (פ"ק דשבת) פירש דינא דאין מפליגין קודם השבת משום דמכניס עצמו לפיקו"נ ומצואר דלא אסיר אלא מדרבנן דהא שרינן התם לדבר מצוה, אך יעוין בצעל המאור (פ' ר"א דמילה) שכתב וז"ל לאחר מילה אם נשפכו חמין שלו מחמין לו חמין אף בשבת מפני שסכנה היא לו והוא שנשפכו לאחר מילה אבל אם נשפכו קודם מילה המילה נדחית ואין השבת נדחה וראיה לדבר מההוא ינוקא דאישתפוך חמימיה כדאיתא במסכת עירובין וכ"כ הרי"ף ז"ל בסוף זה הפרק והיכא דאשתפוך חמימא דינוקא או דאיבדור סמניס בתר דאימהול עבדינן ליה בשבתא משום סכנה דשמעינן מיניה דאי אישתפוך חמימי מקמיה דאימהול תדחה מילה ולא תדחה שבת ואף על פי שמכשירין שלאחר שחיטת הפסח דוחין את השבת התם במכשירין שא"א לעשותם מע"ש אבל מכשירין של מילה כגון חמין לרחוץ בו שאפשר להחס לו מע"ש אינן דוחין את השבת אלא אם כן נשפכו חמין שלו לאחר מילה כו' עכ"ל, וריהטת דבריו משמע דהוי

מדאורייתא, ויעוין בקובץ הערות (סי' כג סק"א) דעמד בסתירת דבריו וכתב דע"כ נריך לומר דה"נ גבי מילה כוונת ורק מדרבנן והעמידו חכמים דברייהם יעו"ש.

אך נתבאר לעיל לדון לחלק, דקודם השבת כיון דאכתי לא חייל עליה תביעת דין שבת, ליכא איסור דאורייתא להכניס עצמו לפיקו"נ, משא"כ בשבת עצמה כיון דכבר חייל עליה דין שבת, אסור מדאורייתא להכניס עצמו להיתרא דפיקו"נ, ולכאורה בזה נמי זוינן דמתחילת היום חייל הדין לכל היום, דאל"כ הא כלפי המשך היום אכתי לא חייל עליה איסור.

והנה האחרו' דנו בעובר קו התאריך באמצע שבת, ומהחזון איש נדפס (המעין ג תמוז תשי"ד עמ' 70 ועוד) ד"אם עולה מספינתו לקצה המזרח בשבת ושם כבר הוא יום א' פוסק שבתו", אך לשמנ"ת דבתחילת היום חייל חיוב שבת לכלל היום [מלבד מה דכל רגע מצד עצמו מחייב] יש מקום לדון דבכה"ג יהא עליו דין שבת עד סוף היום [ויעוין באחרו'] ויעוין עוד ברא"ש (פ"ג דמו"ק סי' ט) ואכמ"ל.